

KAMU PERSONELİ SEÇME SINAVINA (KPSS) YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI

Durmuş ÜMMET¹

Mustafa OTRAR²

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'na (KPSS) yönelik tutumlarını ortaya koyacak bir ölçme aracı geliştirmektir. Bu amaçla, konuyla ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra, alan uzmanlarından alınan görüşler ve öğretmen adaylarıyla yürütülen görüşmeler sonucunda 45 maddelik ölçek hazırlanmış ve cevaplama formu beşli derecelendirme yoluyla yapılandırılmıştır. Geliştirilen ölçek, 2013 yılında KPSS'ye girecek olan ve İstanbul'daki üniversitelerin farklı Eğitim Fakültelerinden mezun olan toplam 197 kişiye uygulanmıştır. Geçerlik ve güvenilirliği belirlemek için yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ölçeğin asıl formundaki ifade sayısı 9 olumsuz, 14 olumlu olmak üzere 23 olmuştur. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 6 alt boyuttan oluştuğu görülmüştür. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler, ölçeğin öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'na ilişkin tutumlarını ortaya koyabilecek geçerli güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Personel Seçme Sınavı, Tutum, Tutum Ölçeği

A STUDY OF ATTITUDES SCALE FOR PUBLIC STAFF EXAMINATION

ABSTRACT

The aim of this project is to improve an assessment instrument that shows the teacher candidates' attitude towards Public Staff Examination. With this aim; as a result of the literature review about the subject, meetings conducted to the teacher candidates and expert opinions received; 45 items scale is prepared and answering part is structured with 5 point rating. Improved scale is applied to 197 people totally who will have Public Staff Examination in 2013 and graduated from different Education Faculties in Istanbul. As a result of statistical procedures done to find out the validity and reliability, statement numbers in the original form of the scale are 23 in total; 9 negative, 14 positive. As a result of explanatory factor analysis, it is seen that the scale has six subdimensions. Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale is found .85. Analyses show that the scale is a valid reliable scale which can show the teacher candidates' attitude towards the Public Staff Examination.

Keywords: Public Staff Examination, Attitude, Attitude Scale.

DOI: 10.17823/gusb.186

¹ Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, dummet@marmara.edu.tr

² Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, motrar@marmara.edu.tr

GİRİŞ

İnsanoğlu hayat boyu birçok yaşantıyı peş peşe yaşamaktadır. Üzüntü, mutluluk, kaygı, stres, coşku vs. birçok yaşantı gündelik hayatın ve insan olmanın kaçınılmaz olgularıdır. Birey diğer insanlar, dış çevre, çeşitli objeler vb. ile kurduğu etkileşimler sayesinde bunlara karşı olumlu ya da olumsuz çeşitli düşünceler, davranışlar ve duygular geliştirir. Çeşitli insanlara, olgulara, objelere vs. karşı geliştirilen bu duygu, düşünce ve davranışların bir tutarlılık içinde bireyde süreklilik arz etmesi literatürde “tutum” olarak adlandırılmaktadır. Tutum, bireyin deneyimlediği yaşam olaylarına karşı da geliştirilen bir olgudur ve olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Hayatımız boyunca deneyimlediğimiz yaşantıların bir kısmı gündelik hayatın zorunlulukları bir kısmı ise seçimlerimizle ilgilimizdir. Bu seçimlerimiz arasında belki de en önemlilerinden biri mesleki tercihlerimizdir ve bu tercihlerimizin gerektirdiği sınav, işe girme koşulları gibi zorunluluklarımız bulunmaktadır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının, yaşamlarının devam edecek sürecini belirleyecek olan KPSS’ye yönelik bir tutum geliştirmeleri beklenen bir durumdur. Bu tutumun ne yönde olduğunu bilimsel bir yolla belirlemek ise geliştirilecek geçerli ve güvenilir bir tutum ölçeği ile mümkündür.

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının zorlu bir süreç gerektiren ve geleceklerinde önemli bir rol oynayan Kamu Personeli Seçme Sınavı’na yönelik tutumlarını ölçmeyi hedefleyen bir tutum ölçeği geliştirmek amaç edinilmiştir.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Tutum Kavramı

Literatürde çeşitli tutum tanımlarına rastlanmaktadır. Öncül (2000) ‘tutum’u; belirli kişilere, nesnelere, olaylara ya da kurumlara her zaman aynı türden (olumlu, olumsuz veya yansız) davranmamıza yol açan sürekli ve değişmez bir inanç, duygu ve eğilim şeklinde tanımlamaktadır. Bir diğer tanım olarak, Karasar (1999)’a göre tutum; bireylerin belli uyarıcılar karşısında bırakıldıklarında şu ya da bu şekilde tepkide bulunma, harekete hazır olma durumudur. Özgüven ise (1999) tutumu; bireylerin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen duygusal hazır oluş hali veya eğilimi şeklinde tanımlamaktadır. Benzer bi tanım olarak; Alport (1935) tutumu, kişinin nesnelere karşı geliştireceği davranışlar ve durumlar üzerinde yönlendirici ya da etkin bir güç oluşturan, zihinsel ve sinirsel bir davranışta bulunmaya hazır olma hali olarak adlandırır.

Tutumların çeşitli tanımlarından yola çıkarak (Tavşancıl, 2002: 66), tutumlarla ilgili aşağıda belirtilen özellikler sıralanabilir:

- Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanarak kazanılır, yaşantılar yoluyla öğrenilir.
- Tutumlar geçici değişimlerdir, belli bir süre devamlılık gösterirler.
- Tutumlar, birey ve nesne arasındaki ilişkide bir düzenlilik olmasını sağlarlar.

- İnsan-nesne ilişkisinde tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar. Birey bir nesneye ilişkin bir tutum oluşturduktan sonra ona yansız bakamaz.
- Bir nesnenin bir diğeriyle karşılaştırılması sonucu o nesneye ilişkin olumlu ya da olumsuz bir tutum oluşur.
- Kişisel tutumlar gibi toplumsal tutumlar da vardır.
- Tutum bir tepki şekli olmaktan çok bir tepki gösterme eğilimidir.
- Tutumlar olumlu veya olumsuz davranışlara yol açabilir.

Bu tanımlardan hareketle, tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimi olarak görülür. Tutumların zihinsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır ve bu ögeler arasında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre, bireyin bir konu hakkında bildikleri ona olumlu bakmasını gerektiriyorsa, birey o nesneye karşı olumlu davranışlar sergiler. Tutumun duygu, düşünce ve davranış olmak üzere üç ögesi bulunmaktadır. Bir tutum bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını birleriyle uyumlu kılarak etkiler. Tutumlarda genellikle birbirleriyle uyum halinde bulunan bu ögelere tutumun ögeleri denir. Bilişsel, duygusal ve davranışsal ögeler, yerleşmiş, güçlü tutumlarda tam olarak bulunur. Bazı daha zayıf tutumlarda ise özellikle davranışsal öge çok zayıf olabilir.

Tutumlar bireyin başkalarından edindiği bilgiye göre de oluşurlar. Bireyin, eğer bir şey hakkında hiç bilgisi yoksa çeşitli araçlar kullanarak (başkalarının yaşatınlarına tanık olma gibi dolaylı yaşantılar) o konu ile ilgili pozitif veya negatif tutum edinebilir. Genellikle salt bilgi tutumu belirlemez. Yeni bilgiler daha önce varolan tutumlar oluşturur.

Tutum, birbirinden farklı ögelere sahip olduğuna göre, tam gelişmiş bir tutum yalın değil karmaşıktır. Ögeleri, bir tutumu kendi içinde tutarlılığı olan bir sistem haline sokar. Başka bir deyişle tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir. Böylece, bireyin çevresindeki çeşitli objelere karşı beslediği duyguları, o objeler hakkındaki fikirleri ve bilgileri ve onlara karşı davranışları devamlılık gösterir. Tutumlar; kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan bazı eğilimlerdir. Böylece, olayları incelemede ara değişken olarak kullanılabilir. Tutumların her bir ögesinin bazı gözlenebilen ve ölçülebilen tepkilere yol açtığı ve bunların gözlemi sonucu bu ögelerin de varsayıldığını düşünürsek, ögeler de ara değişken olarak ortaya çıkmaktadır (Kağıtçıbaşı, 1999).

Günümüzde tutumların insan davranışını etkilediği yönünde yaygın bir inanç vardır. Örneğin trafik ortamındaki tutumların sürücü ve yayaların davranışlarını etkilediği varsayılmaktadır. Her ne kadar tutum ve davranış arasındaki bağ hala tartışılmakta ise de genel olarak tutumlarda bir tepki ön eğiliminin varlığı kabul edilir. Araştırmalarda temel varsayıma göre, tutumlar davranışları etkilemektedir.

İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan öğrenirler. İnsanların belli konular hakkındaki tutumlarını nasıl oluşturdıkları konusunda çeşitli fikirler vardır. Bazı tutumlar insanların kendi deneyimlerine dayanırken, bazıları başka kaynaklardan elde edilirler. Örneğin "logaritma konusuna karşı olan tutumumuz; logaritma konusunu bir matematik kitabından çalıştıktan sonra veya bir başkasının fikrine dayanarak (logaritma çok zor bir konudur, logaritma lise 2'nin en kolay konusudur, gibi) oluşabilir. Tutumlar genellikle doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit veya sosyal öğrenme yoluyla elde edilir (Kağıtçıbaşı, 1999).

B. Tutum ve Kaygı İlişkisi

Kaygı, tehdit veya tehlike karşısında duygusal, davranışsal ve fiziksel alanlarda otomatik olarak ortaya çıkan bir takım değişiklikler ve bunların öznel yaşantılarını tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Kaygı gündelik hayatımızın normal ve kaçınılmaz bir parçasıdır. Genelde kaygı, korku ve stres ile birlikte ele alındığında insanın hayatta kalması ve soyunu sürdürmesi açısından doğal hatta vazgeçilmez bir tepki olarak değerlendirilebilir. Kaygı, korku ve stres tepkileri insanın belli amaçlar doğrultusunda hareket edebilmesini ve kendini tehlikelere karşı korumasını sağlar (Berkun, 2003). Kaygı, insanın temel duygularından biri olarak kabul edilebilir. Hepimiz tehlikeli gördüğümüz durumlarda bir miktar kaygı duyarız (Öner ve Le Compte, 1985). Ancak, kaygı yoğun ve sürekli bir hal aldığına, kişinin gündelik hayatındaki işlevselliğini olumsuz olarak etkilediği noktada bir problem olarak karşımıza çıkar.

Kaygı, olması muhtemel şeylerden kaynaklanan zor, gergin, endişe veya şüphe duyma hislerinden ya da stres nedeniyle kişisel tehlike ve tehdit olan bir durumun algılanmasıyla oluşan olumsuz bir duygu durumudur (Stephan ve Gudykunst, 1999).

Bilişsel yaklaşıma göre insanların yaşadıkları kaygının en önemli nedeni olaylar değil, bu olaylarla ilgili beklentileri ve getirdikleri yorumlardır. Beck'e (1976) göre korku ve kaygı tehlike durumunda bir işaret olarak ortaya çıkmaktadır. Gerçek bir tehlikenin olduğu, insan hayatını tehdit eden ilkel bir çevrede, kaygı programı kaçmak ya da savaşmak üzere organizmayı hazırlamakta ve hayatta kalmasını kolaylaştırmaktadır.

Kişilerin sahip oldukları çeşitli olumsuz tutumlar kişide, o objeye maruz kaldığında ya da maruz kalma olasılığı olduğunda kaygıyı da beraberinde getirir. Başka bir bakış açısıyla; kişide sürekli kaygı yaratan bir durum, bir süre sonra kişide olumsuz tutuma neden olacaktır. Farklı kuramlara göre çeşitli tanımları bulunan kaygı bozukluklarının, psikolojik, davranışsal, bilişsel ve bedensel bazı belirtileri bulunmaktadır. Öğrencilerin gireceği çeşitli sınavlar da bu belirtilerle kendini ortaya koyan "kaygıyı" beraberinde getirmektedir. Bu kaygı, literatürde sınav kaygısı olarak adlandırılmaktadır.

Bir formal sınav veya herhangi bir değerlendirme ortamında yaşanan fizyolojik, davranışsal ve bilişsel öğelere sahip, hoşlanılmayan bir duygu ya da heyecansal durum olarak tanımlanan sınav

kaygısı 1960'lı yıllardan beri ilgi çeken önemli bir konu olmuştur. Yüksek düzeyde akademik başarı beklentisi, öğrenciler üzerinde ilkokuldan itibaren bir baskı oluşturmaktadır. Sınav kaygısı birçok öğrenci için akademik yaşamlarında ciddi bir problemdir. İlköğretim ve ortaöğretimde bulunan öğrencilerin yaklaşık % 18'inin akademik başarıları bu öğrencilerin yüksek kaygı düzeylerinden olumsuz etkilenmektedir (Ergene 1994; Öner 1990).

Sınav kaygısı, eğitim başarısı önündeki en ciddi engeldir. Türkiye'de üniversite giriş sınavlarına hazırlanan 4711 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin, ameliyat olacak hastaların kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu ortaya konmuştur. Bununla beraber eğitim başarısı önündeki en ciddi engel olan sınav kaygısı, çeşitli uygulamalarla kontrol altına alınabilir (Adana ve Kaya, 2002).

C. Kamu Personeli Seçme Sınavı

Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) ülkemizde kamuya istihdam edilecek personelin seçiminde uygulanan bir sınavdır. KPSS'ye giren adayların büyük bir bölümünü de öğretmen adayları oluşturmakta ve öğretmen adayları geleceklerini belirleyen bu sınavla ilgili olumsuz tutumları nedeniyle kaygıyı oldukça fazla düzeyde yaşamaktadırlar.

ÖSYM verilerine göre, 2013 yılında Kamu Personeli Seçme Sınavı'na 252.741 öğretmen adayı girmiş ve bu adaylardan sadece 40.000'i istihdam edilmiştir. Giren öğretmen adayı sayısı ve atanan öğretmen sayısı arasındaki farkın büyüklüğü göz önüne alındığında da öğretmenlerin kaygılarının ne denli yüksek olacağı ve bu bağlamda Kamu Personeli Seçme Sınavı'na ilişkin tutumlarının olumsuz olduğunu tahmin etmek hiç de zor olmayacaktır. Yapılan çeşitli araştırmalar, öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'na ilişkin olumsuz tutumlarını ortaya koymaktadır. Kaya ve Büyükkasap'ın (2005) yapmış oldukları araştırmalarında; öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı'na ilişkin olumsuz bakış açılarını, atamaların zorluğu ve gelecek endişesi ile ortaya koymuşlardır. KPSS'nin olumsuz bir algı oluşturduğuna yönelik bir diğer araştırma olarak; Kolaç (2007) yapmış olduğu araştırmasında, öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin zaman sıkıntısı yaşamalarında en önemli faktörlerden birinin KPSS olduğunu bildirmiştir.

Yapılan literatür taramasında, Öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'na ilişkin tutumlarını doğrudan araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada; alana katkı sağlayacağına inanılan, öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'na yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmasına yer verilmiştir.

II. ARAŞTIRMA

A. Araştırmanın Modeli

Yapılan araştırma bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Dolayısıyla araştırma, amacına uygun olarak ölçek (KPSS’ye yönelik tutum ölçeği) geliştirme işlemlerini kapsamaktadır. Çalışma dört aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar; ölçek maddelerini belirleme, uzman görüşüne başvurma, ölçeği uygulama ile geçerlik ve güvenirliği test etme olarak adlandırılmıştır.

B. Araştırmanın Evreni ve Çalışma Grubu

Öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik tutum ölçeğinin verileri; İstanbul’da farklı üniversitelerin eğitim fakültelerinin son sınıfında öğrenim gören veya bu okullardan mezun olmuş ve 2013 yılında KPSS’ye girecek olan 197 öğretmen adayına ulaşılarak elde edilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine Dair Bilgiler

Cinsiyet	f	%
Kadın	112	56,85
Erkek	85	43,15
Toplam	197	100
Bölüm		
Rehberlik ve Psikolojik Danışma	35	17,76
Coğrafya Öğretmenliği	32	16,24
Fizik Öğretmenliği	25	12,69
Fen Bilgisi Öğretmenliği	29	14,72
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	36	18,27
Okul Öncesi Öğretmenliği	40	20,30
Toplam	197	100
Daha Önce KPSS’ye Girme Durumu		
Evet	138	70,05
Hayır	59	29,95
Toplam	197	100

C. Geliştiren Öğretmen Adaylarının KPSS’ye Yönelik Tutum Ölçeği

Ölçek geliştirmenin ilk aşamasında öncelikle tutum ölçeği geliştirme çalışmaları ile ilgili literatür araştırmasıyla sürece başlanmış ve yapılan araştırmalar incelenmiştir. Aynı zamanda KPSS’ye girecek öğretmen adaylarıyla yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve KPSS ile ilgili duygu, davranış ve düşünceleri sorulmuştur. Elde edilen bilgiler sistematik bir şekilde çözümlenmiş ve tutum ifadelerinin yazılmasına başlanmıştır. 45 maddelik tutum ölçeği hazırlanmış ve taslak uzman görüşüne sunulmuştur. Alınan geribildirimler ışığında ölçekte yer alacak ifadelere son şekli verilmiştir. Asıl forma son şeklini vermek için 45 ifade alt alta sıralanmış ve ifadelerin karşısına; Tamamen katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Hiç katılmıyorum biçiminde beşli derecelendirilme yapılmıştır. Ölçeğin başına da; araştırmanın amacı ve nasıl doldurulacağını açıklayan bir yönerge konulmuştur.

45 ifadeli tutum ölçeğinin ilk formunda 30 olumsuz 15 olumlu tutum ifadesi yer almaktadır. Olumlu ve olumsuz ifadeler ölçeğe karışık bir şekilde yerleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel işlemler sonucunda ölçeğin asıl formundaki ifade sayısı 9 olumsuz 14 olumlu olmak üzere 23’e düşmüştür.

D. Verilerin İstatistiksel Analizi

Veriler toplandıktan sonra istatistiksel işlemlere geçilmiştir. Bu aşamada; 45 maddelik ölçek öğretmen adaylarına uygulandıktan sonra veriler SPSS paket programında analize sokulmuştur. Yapılmış olan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları bulgular bölümünde verilmiştir.

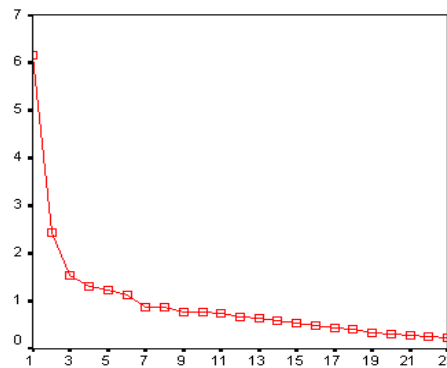
III. BULGULAR

Tablo 2. KMO ve Bartlett's Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		,832
	Ki-kare Değeri	1522, 651
Bartlett's Test of Sphericity	S.Derecesi	253
	P	,000

Tablo 2’de verilen temel bileşenler analizinde KMO değeri ,832 olarak bulunmuştur. Buna göre örneklem büyüklüğü faktör analizi yapmaya uygundur. Bartlett’s test sonucu 1522,651 olarak bulunmuştur. Bu değer istatistiksel açıdan ,001 düzeyinde anlamlıdır. Bu bulguya göre örneklemde elde edilen verilerin çok faktörlü bir yapı oluşturduğu ortaya konmuştur.

Faktör analizine 45 madde ile başlanmıştır. İlk faktör analizinde 11 alt boyutlu bir sonuca ulaşılmıştır. Ancak farklı boyutlardan yük alan maddeler olduğu görülmüş ve bunlar (10 madde) ölçekten çıkarılarak ikinci analize geçilmiştir. İkinci faktör analizinde 8 alt boyutlu bir sonuca ulaşılmıştır. Ancak yine farklı boyutlardan yük alan maddeler olduğu görülmüş ve bunlar (9 madde) ölçekten atılarak üçüncü analize geçilmiştir. Üçüncü faktör analizinde 6 alt boyutlu bir sonuca ulaşılmıştır. Ancak yine farklı boyutlardan yük alan maddeler olduğu görülmüş ve bunlar da (3 madde) ölçekten çıkarılmış ve dördüncü analize geçilmiştir. Dördüncü faktör analizinde 6 alt boyutlu bir sonuca ulaşılmış ve şekil 1’de görüldüğü gibi diğer boyutlardan yük alan madde kalmamıştır.

Şekil 1. Scree Sınaması

“Scree” sınaması grafiğinde, grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği nokta altıncı faktörün olduğu yerdir. Altıncı faktörden sonra eğrinin aynı doğrultuda ilerlediği görülmektedir. Buradan ölçekteki faktör sayısının altıda kalması gerektiği düşüncesine ulaşılmıştır. Bulunan altı faktöre ilişkin özdeğerler, ve kümülatif varyans yüzdeleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Oluşan Faktörler ve Açıkladıkları Toplam Varyans Miktarları

Faktör	Özdeğer	Kümülatif %
1	29,789	29,789
2	10,216	40,004
3	6,442	46,447
4	5,412	51,859
5	5,101	56,960
6	4,667	61,627

Oluşan altı faktörün açıklanan toplam varyans miktarı %61,627’dir. Faktörlerin açıkladıkları varyans miktarları sırasıyla birinci faktör için %29,787, ikinci faktör için %10,216, üçüncü faktör için %6,442, dördüncü faktör için %5,412, beşinci faktör için %5,101 ve altıncı faktör için %4,667 olarak belirlenmiştir.

Faktör analizi sonucunda ölçekte kalmasına karar verilen maddelerin faktörlere dağılımı ile faktör yükleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4: Faktör Analizi Sonucunda Maddelere İlişkin Elde Edilen Bulgular

FAKTÖR YÜKLERİ						
Mad.No	F1	F2	F3	F4	F5	F6
20	,774					
17	,749					
4	,715					
8	,678					
3	,646					
14	,623					
21	,569					
16		,789				
13		,701				
18		,594				
11		,584				
5			,834			
2			,781			
22			,635			
12				,714		
10				,697		
6				,584		
9				,455		
19					,651	
23					,650	
15					,640	
1						,795
7						,720

Yapılan çözümleme sonucunda elde edilen değerlere göre maddelerin ölçekte yer almasında bir maddenin yalnızca bir faktörde, en az 0,4 faktör yükü ile yer alması ve birden çok faktörde yer alan bir maddenin faktörlerden birindeki yükünün diğerinden en az 0,1 değerinden daha büyük olması ilkesi benimsenmiştir. Tablo 4’te görüldüğü gibi, ölçekte yer alan 23 maddeye ilişkin faktör yükleri ,45 ile ,83 arasında değişmektedir. Bu özellik bakımından 23 maddenin de ölçekte yer alacak nitelikte olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Alt boyutlara giren maddeler ve her boyutta yer alan madde sayıları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Faktör Analizi Sonucunda Belirlenen Alt Boyutlar ve Bu Boyutlardan Yük Alan Maddeler

Faktör	Madde Sayı	Madde Numarası
1	7 Madde	3, 4, 8, 14, 17, 20, 21
2	4 Madde	11, 13, 16, 18
3	3 Madde	2, 5, 22
4	4 Madde	6, 9, 10, 12
5	3 Madde	15, 19, 23
6	2 Madde	1, 7

Tablo 5’te görüldüğü üzere birinci faktör 7 maddeden (3, 4, 8, 14, 17, 20, 21), ikinci faktör 4 maddeden (11, 13, 16, 18), üçüncü faktör 3 maddeden (2, 5, 22), dördüncü faktör 4 maddeden (6, 9, 10, 12), beşinci faktör 3 maddeden (15, 19, 23) ve altıncı faktör ise 2 maddeden (1, 7) oluşmaktadır. Son halinde ölçek 23 maddeden oluşmaktadır.

Her bir faktör içine giren maddeler incelenerek oluşan alt boyutlar isimlendirilmiştir. Bu bağlamda; birinci alt boyuta giren maddelerin öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik kaçınma davranışlarını içermesi nedeniyle “*kaçınma*” alt boyutu olarak, ikinci alt boyuta giren maddelerin öğretmen adaylarının bilgi ve mesleki becerilerini arttıran maddeler içermesi nedeniyle “*akademik katkı*” alt boyutu olarak; üçüncü alt boyuta giren maddelerin sınavın öğretmen atamalarındaki adaleti sağlamasını ifade eden maddelerden oluşması göz önünde bulundurularak “*adalet düşüncesi*” alt boyutu olarak; dördüncü alt boyuta giren maddelerin öğretmen adaylarının duygusal zorlanmalarını, kaygılarını ve olumsuz hislerini içermesi açısından “*duygusal zorlanma*” alt boyutu olarak; beşinci alt boyuta giren maddelerin ise öğretmen adaylarının uzmanlık alanları ile KPSS müfredatının örtüşmemesine yönelik ifadeler içermesinden dolayı “*sınav içeriğinin uyumsuzluğu*” alt boyutu olarak; altıncı alt boyuta giren maddelerin sınavla ilgili olumlu yaklaşma ifadeleri içermesi nedeniyle “*yaklaşma*” alt boyutu olarak isimlendirilmesinin uygun olacağına karar verilmiştir.

Tablo 6. KPSS Tutum Ölçeği Alt boyutları Arasındaki Korelatif İlişkiler

KPSS Tutum Ölçeği Alt Boyutları		Kaçınma	Akademik Katkı	Adalet Düşüncesi	Duygusal Zorlanma	Yaklaşma	Sınav İçeriğinin Uyumsuzluğu
Kaçınma	r		,430	,214	,429	,473	,194
	p		,000	,002	,000	,000	,006
	N		197	197	197	197	197
Akademik Katkı	r			,456	,365	,328	,363
	p			,000	,000	,000	,000
	N			197	197	197	197
Adalet Düşüncesi	r				,369	,149	,273
	p				,000	,036	,000
	N				197	197	197
Duygusal Zorlanma	r					,291	,118
	p					,000	,098
	N					197	197
Yaklaşma	r						,214
	p						,003
	N						197
Sınav İçeriğinin Uyumsuzluğu	r						
	p						
	N						

Tablo 6’da görüldüğü gibi, KPSS Tutum Ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek üzere yapılan Pearson Çarpım Moment korelasyon analizi sonucunda, Duygusal Zorlanma-Sınav içeriğinin Uyumsuzluğu puanları dışında tüm alt boyutlar arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<.05$).

KPSS Tutum Ölçeği için hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık korelasyon katsayısı değerleri ,852 olarak, Gutman spilt half içtutarlılık katsayısı ise ,808 olarak bulunmuştur. Hesaplanan bu iki iç tutarlılık katsayısı da ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan istatistiksel çözümlemelere göre, ölçekteki 23 maddenin yedisi 1. faktörde, dördü 2. faktörde, üçü 3. faktörde, dördü 4. faktörde, üçü 5. Faktörde ve ikisi de 6. faktörde toplanmıştır. Birinci faktörde toplanan yedi maddenin ifade ettiği anlamlara bakarak “öğretmen adaylarının KPSS’ye karşı olumsuz tavırlarına, kaçınma davranışlarına, isteksizliklerine” dönük tutumlarını yansıttığı ileri sürülebilir. İkinci faktörde toplanan dört maddenin “öğretmen adaylarının KPSS’nin bilgi ve beceriyi arttırmaya ve akademik bilgi sağlamaya” ilişkin tutumları, üçüncü faktör kapsamında

bulunan diğer üç maddenin “öğretmen adaylarının atamalarda KPSS’nin adalet sağladığına” ilişkin tutumları yansıttığı ifade edilebilir. Dördüncü faktörde yer alan maddeler incelendiğinde bu faktörün “öğretmen adaylarının KPSS’ye dönük kaygılarına, olumsuz duygularına” ilişkin tutumları işaret ettiği ileri sürülebilir. Beşinci faktörde yer alan maddelerin ise “öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik olumlu bakış açılarına” ilişkin tutumları yansıttığı ileri sürülebilir. Son olarak altıncı faktördeki 2 maddenin ise öğretmen adaylarının kendi alan bilgileri ile KPSS içeriğindeki tutarsızlığa yönelik tutumları yansıttığı söylenebilir. Sonuç olarak; ölçek bir bütün olarak ele alındığında, “öğretmen adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavına (KPSS) yönelik tutumlarını ortaya koyduğu ifade edilebilir.

Ayrıca öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik tutumlarını ölçtüğü düşünülen bu ölçek, öğretmenler adaylarının tutumları ile diğer olgular arasındaki ilişkileri belirlemek üzere başka araştırmalarda kullanılabilir. Çünkü bireylerin herhangi bir konudaki tutumunun, o tutumun duygu, düşünce ve davranış oluşturmadaki itici gücü bağlamında, onların diğer psikolojik özellikleri ile ya da başka durumlara ilişkin tutumlarında etkili olduğu çeşitli araştırmalarda görülmektedir. Bu çalışmalardan biri olarak; Atav ve Sönmez (2013) öğretmen adaylarının KPSS’ye ilişkin görüşlerini incelemişler ve araştırma sonuçlarında öğretmen adaylarının KPSS sürecinde sosyal yaşam ve lisans eğitimlerinin olumsuz etkilendiğine, sınavın yeterlilikleri ile ilgili endişe taşıdıklarına yönelik olumsuz bulgular ortaya koymuşlardır. Bir diğer çalışmada ise (Okçu ve Çelik, 2009) öğretmen adaylarının KPSS’ye yönelik görüşleri ile öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu bildirilmektedir. Buna göre, öğretmen adaylarının KPSS’ye ilişkin olumsuz görüşleri arttıkça öğretmenlik mesleğine dair tutumları da olumsuz olmaktadır. Paralel bulguların bulunduğu başka bir çalışmada, (Sezgin ve Duran, 2011) öğretmen adaylarının KPSS’ye zaman ayırırken çevreyle iletişimlerinin, sosyal ilişkilerinin, sanat, spor, kültürel vb yaşantılarının olumsuz etkilendiğine dair bulgular elde edilmiştir. Benzer şekilde, Karataş ve Güleş’in (2013) çalışma bulguları da öğretmen adaylarının KPSS’ye ilişkin olumsuz tutumlarını tansıtmaktadır.

Kamuya istihdam edilecek kişilerin seçimi için açılan Kamu Personeli Seçme Sınavına giren adayların büyük bir kısmını öğretmen adayları oluşturmaktadır. Toplumların kalkınmasında anahtar bir rolde bulunan öğretmenlerimizin atanmasında sınav yönteminin kullanılması niteliği artırma, adil bir atama şekli olma, mesleğin değerini ortaya koyma gibi olumlu katkılar sağlamakla beraber birçok olumsuz durumu da beraberinde getirmektedir. Sınav hazırlığı için dersane sektörünün oluşması ve bunun öğretmen adayları için maddi bir külfet oluşturmaları, kadro azlığı ve yüksek puanla atanma gibi nedenlerle sınav kaygısı, gelecek endişesi, ümitsizlik, tükenmişlik gibi psikolojik sıkıntıların üst düzeyde yaşanması gibi dolaylı ya da doğrudan adaylara yansıyan KPSS’nin bu yönleri ile de ele alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- ADANA, Filiz - Kaya, Nurten (2002), “Lise Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Düzeyi Üzerine Sınav Kaygısı İle Başa Çıkma Eğitiminin Etkisi”, *Kriz Dergisi*, 13 (2): 35-42.
- ALPORT, Gordon (1935), *Attitudes*. In C. Murchison (Ed.) A Handbook of Psychology. Mass: Clark University Pres.
- ATAV, Esin – SÖNMEZ, Suzan (2013), “Öğretmen Adaylarının Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)’na İlişkin Görüşleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı (1): 01-13.
- BECK, Aaron T. (1976), *Cognitive Therapy and Emotional Disorders*. New York: New American Library.
- BERKSUN, Oğuz, E. (2003), *Anksiyete ve Anksiyete Bozuklukları*. İkinci Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Psikiyatrik Kriz Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Yayın No:7.
- ERGENE, Tuncay (1994), “Sınav Kaygısı ile Başa Çıkma Programının Etkinliği”, *Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi*, 2 (1):9-16.
- KAĞITÇBAŞI, Çiğdem (1999), *Yeniden İnsan ve İnsanlar*. Evrim Yayınları, İstanbul.
- KARASAR, Niyazi (1999), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 9. Basım, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- KARATAŞ, Süleyman - GÜLEŞ, Hatice (2013), “Öğretmen Atamalarında Esas Alınan Merkezi Sınavın (KPSS) Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6 (1), 102-119.
- KAYA, Ali - Büyükkasap, Erdoğan (2005), “Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri: Erzurum Örneği”, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13 (2): 367-380
- KOLAÇ, Emine (2007), “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuyucu Profilleri”, *Anadolu Üniversitesi VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, 27-29 Nisan Eskişehir.
- OKÇU, Veysel - ÇELİK, Halil C. (2009), “Öğretmen Adaylarının Kpss’ye İlişkin Görüşlerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Etkisi”, *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs, Çanakkale.
- ÖNER, Necla (1990), *Sınav Kaygısı Envanteri El Kitabı*, Yükseköğretimde Rehberliği Yayma Vakfı, İstanbul.
- ÖNCÜL, Remzi (2000), *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- ÖNER, Necla - Le Compte, Ayhan (1985), *Süreksiz Durumluluk Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. 2. Baskı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No: 33, İstanbul.
- ÖSYM (2013), *KPSS verileri* <http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/KPSS1/2013-KPSS%20A%20GRUBU%20ve%20C3%96%C4%99ERETMENL%C4%B0K.pdf>. (02.04.2014).

ÖZGÜVEN, İbrahim, E. (1999). *Psikolojik Testler*. PDREM Yayınları, Ankara.

SEZGİN, Ferudun – DURAN, Erol (2011), “Kamu Personeli Seçme Sınavı’nın (KPSS) Öğretmen Adaylarının Akademik ve Sosyal Yaşantılarına Yansımaları”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* Yıl: 15 Sayı: 3.

STEPHAN, Wolter, G. - GUDYKUNST, William, B. (1999), “Anxiety In Intergroup Relations: A Comparison of Anxiety/Uncertainty Management Theory And Integrated Threat Theory”, *International Journal Intercultural*, 23 (4): 613-628.

TAVŞANCIL, Ezel (2002), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Nobel Yayınları, Ankara.

EK

KAMU PERSONELİ SEÇME SINAVI (KPSS) TUTUM ÖLÇEĞİ

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1	KPSS’ye hazırlanmanın bana yeni şeyler öğrettiğine inanıyorum					
2	KPSS’nin öğretmen atamalarında objektiflik için yararlı olduğu kanısındayım					
3	KPSS’ye çalışırken sürekli kaçmak/çalışmamak istiyorum					
4	KPSS’ye çalışmaya başlayınca bedenimde ağrı/ağırılık gibi sağlıksız bir durum hissediyorum					
5	KPSS’nin öğretmen atamalarında mutlaka gerekli bir eleme sistemi olduğunu düşünüyorum					
6	KPSS olmasaydı hayatımda başka önceliklerim olurdu					
7	KPSS’ye çalışmak genel kültür bilgilerimi zenginleştiriyor					
8	21. KPSS’ye çalışmak için her oturduğumda içime sıkıntı basıyor					
9	Eğitim Fakültesi’nden mezun olmuş birinin KPSS sınavına girmesini anlamsız buluyorum					
10	KPSS’ye bir kez daha hazırlanabilecek tahammülüm yok					
11	KPSS’nin öğretmen adaylarını daha bilinçli hale getirdiğine inanıyorum					
12	KPSS olmasa daha mutlu olurum					
13	KPSS sorusu çözmekten keyif alıyorum					
14	KPSS ile ilgili ders çalışmaya başlamaktan hep kaçınıyor, erteliyorum					
15	KPSS kapsamındaki birçok ders ilgimi çekmiyor					
16	KPSS’ye çalıştıkça kendimi daha iyi bir öğretmenmişim gibi					

	hissediyorum					
17	KPSS’ye çalışmaya başlar başlamaz uykum geliyor					
18	KPSS’ye çalışırken öğrendiğim konuların hayat boyu işime yarayacağını düşünüyorum					
19	KPSS derslerinin içeriği benim alanımla hiç alakalı değil					
20	KPSS ile ilgili kısa süreli bir çalışma yaptığımda dahi hemen yoruluyorum					
21	KPSS’ye çalışmaya başlayınca aklıma hep başka şeyler geliyor					
22	KPSS öğretmen atamalarında mutlaka olmalıdır					
23	KPSS konuları ile üniversite bilgilerim çeliştiği için çalışmak zor geliyor					